

A szavazótáborok demográfiai háttere 2021

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2021. AUGUSZTUS

ÖSSZEFOGLALÓ

Az elemzés legfontosabb megállapításai a magyarországi pártok választói háttéréről:

- A **Fidesz-KDNP** választói között nagyjából arányosan oszlanak el a különböző korosztályokba tartozó szavazók. A kormánypártok szavazóinak kétharmada vidéki városokban vagy községekben él, a szavazók közel fele rendelkezik érettségivel, és 17 százaléknak van diplomája. A párt szavazótáborában a három legelterjedtebb nézet az erős nemzeti érzés (26%), a rend és stabilitás igénye (21%), illetve a konzervatív szemlélet (18%).
- A **DK** tipikus baloldali gyűjtőpártként működik, szavazóinak körében a szocialista világnézet a legelterjedtebb (23%), amit a szociáldemokrata és liberális világnézet követ. A DK szavazóinak körében a zöld, környezetvédő világnézet nem hangsúlyos. A DK szavazók háromnegyede 40 év fölötti, korban és iskolázottságban meglehetősen arányosan oszlik meg a párt szavazói tábora.
- A **Jobbik** táborának több mint fele 40 év alatti, és közel háromnegyedük (73%) vidéki városban vagy községben él. A párt szavazóinak fele rendelkezik érettségivel vagy diplomával. A válaszadók által említett világnézetek soféleségéből látszik a párt arculatának változása, azonban még mindig a nemzeti érzés, valamint a rend és stabilitás hívei állnak az első két helyen. Abból azonban, hogy a liberális világnézet a harmadik helyen áll, a párt centrum felé húzódása látszik. Különösen figyelemre méltó, hogy a Jobbik szavazói között magasabb a liberálisok aránya, mint az LMP, az MSZP vagy a DK szavazói között.
- Az **MSZP** szavazóinak mindössze 12 százaléka 40 év alatti, több mint fele pedig 60 évnél idősebb. A párt szavazóinak 39 százaléka érettségizett, és 41 százaléka Budapesten vagy megyei jogú városban él. A párt választóinak 42 százaléka önmagát szocialistának vallja, ez messze a legmagasabb érték ebben a körben. Másodikként szociáldemokratának vallották magukat, és 17 százaléka választotta a rendet és stabilitást.
- A **Momentum** szavazóinak több mint fele (51 százaléka) 40 év alatti. Itt a legmagasabb a diplomások aránya, 28% százalék. A szavazótábor 27 százaléka Budapesten, 44 százaléka valamelyik vidéki városban lakik. A Momentum-szavazók 36 százaléka vallotta magát liberálisnak. Viszonylag magas, 13 százalék azoknak az aránya, akik elsőként a nemzeti érzést jelölték meg.
- A **Párbeszéd** szavazói körében a liberális (36%), a zöld, környezetvédő (20%) és a szocialista gondolkodás (16%) a leggyakoribb. A Párbeszéd táborának 52 százalékát teszik ki a 40-60 év közöttiek, ez a legmagasabb arány a pártok között. A Párbeszéd szavazóinak csaknem kétharmada rendelkezik érettségivel.
- Az **LMP** szavazók körében a legmagasabb a budapestiek aránya, 34 százalék. A támogatók 51 százaléknak van érettségije vagy diplomája, és bár viszonylag arányos a tábor korosztályos eloszlása, a legnagyobb csoport 40 év alattiaké. A párt szavazói között a legfontosabb érték a

környezetvédelem, ezt 22 százalék választotta, ugyanakkor a rend és stabilitás is megjelenik az LMP szavazók fontos értékei között.

- A **bizonytalanok** körében a három legelterjedtebb nézet a rend és stabilitás, a környezetvédelem és a liberális látásmód. Ebben a csoportban a többség 40 év alatti és a vidéken él.

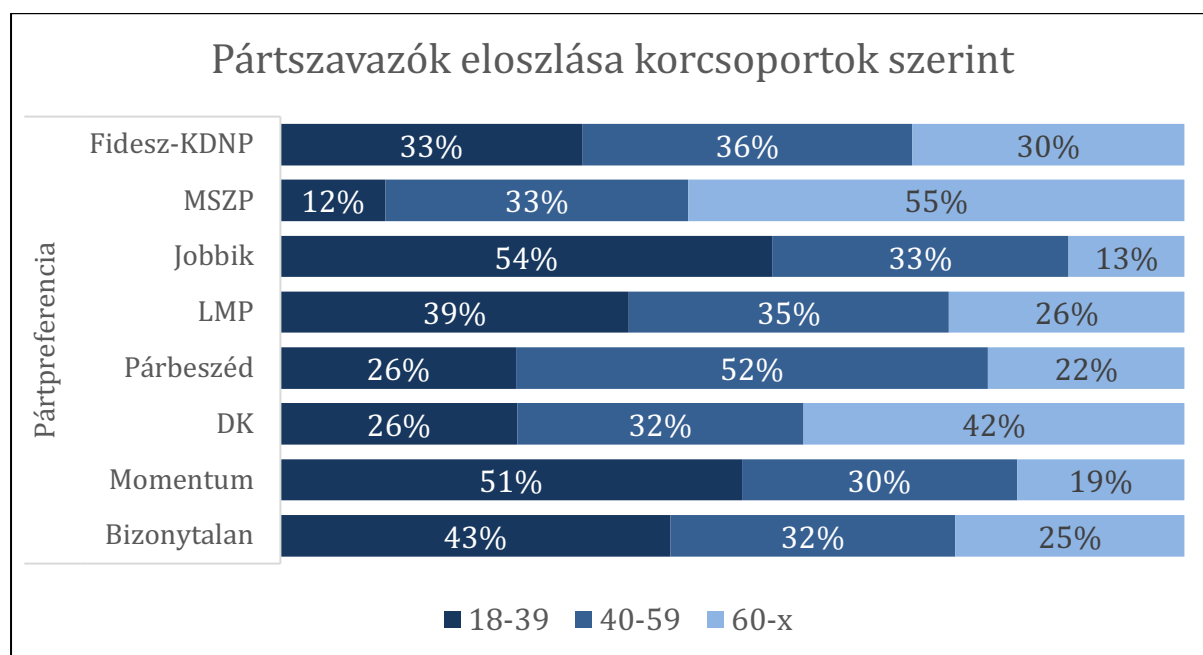
BEVEZETÉS

A választópolgárok minden választás alkalmával mérlegelik, hogy szerintük melyik párt, vagy melyik jelölt tudja őket megfelelően képviselni. Számos tényező befolyásolja a szavazók ezen döntését, legyen az a saját meggyőződésük, elveik, környezetük, élethelyzetük, vagy valamilyen racionálisnak vélt megfontolás. Általában maguk a pártok is meghatározzák az általuk képviselt elvi, ideológiai irányvonalat, és saját célközönségüket, ami gyakran a szakpolitikai döntésekben is megnyilvánul, gyakran pedig egy eszköz arra, hogy a szavazók a párttal való azonosulását megkönnyítsék. A magyar pártrendszerben 2018-ig kétoldali ellenzék volt jelen, a tradicionális baloldali-liberális ellenzéki pártok mellett egy erős jobboldali párttal, a Jobbikkal. A Fidesz ezen a skálán egy jobboldali-centrista pártként helyezkedett el, azonban a Jobbik mérséklődésével és a Fidesz folyamatos jobbratolódásával mára megváltozott a pártrendszer ideológiai képe. A 2022-es választásokhoz közeledve létrejött az ellenzéki összefogás, ami integrálta a résztvevő pártok különböző világnézeteit, azonban az együttműködésen belül is megmaradt az egyes pártok saját identitása. A Republikon Intézet alábbi elemzésében feltérképezzük, hogy ebben a változó ideológiai térben hogyan kapcsolódik össze a választópolgárok világnézete, társadalmi helyzete és pártpreferenciája, valamint, hogy az ellenzéki összefogás mennyire fedi le a társadalom demográfiai összetételét. A kutatásban azt vizsgáljuk, milyen világnézeti beállítottságú, és milyen szociális, demográfiai háttérű pártszavazók teszik ki az egyes pártok szavazói táborát¹. Fontos megjegyezni, hogy az egyes pártok szavazótábora eltérő méretű, így a kisebb táborral rendelkező pártok adatainál nagyobb a bizonytalanság, mint a nagyobb pártoknál. Ennek ellenére az 5000 fős mintának köszönhetően a kisebb pártokról kirajzolódó kép is megbízható.

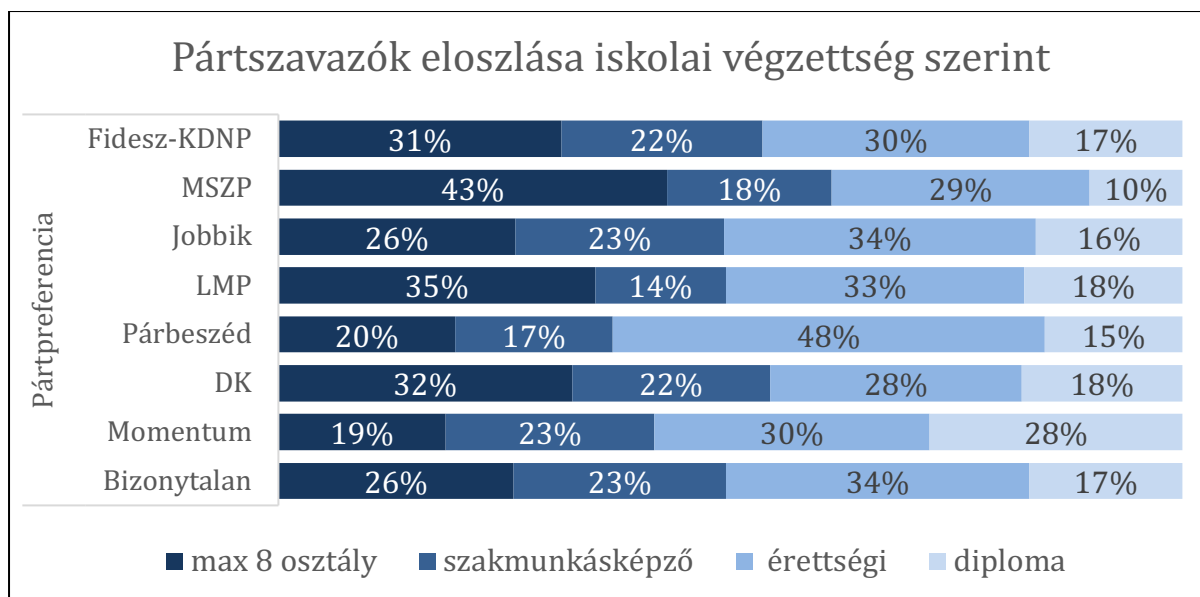
¹ A kutatás nem, kor, településtípus, végzettség szerint az ország felnőtt lakosságára reprezentatív, 5000 fős minta alapján, személyes megkérdezéssel készült 2021. január 8. és február 4. között. A felmérést a Závecz Research készítette.

EREDMÉNYEK

Elsőként a pártok szavazói táborának korosztályos eloszlását vizsgáltuk meg. A Fidesz-KDNP szavazók eloszlása a legkiegyensúlyozottabb a mintában, nagyjából hasonló arányban vannak jelen a párt támogatói minden korosztályban. A fiatalok aránya messze az MSZP szavazók körében a legalacsonyabb (12%), és a Momentum (51%) illetve a Jobbik (54%) szavazói között a legmagasabb. A legidősebb korosztály aránya az MSZP-nél és DK-nál a legmagasabb, a Jobbiknál a legalacsonyabb. A 40-60 év közöttiek aránya a Párbeszédben a legmagasabb, 52 százalék. Általánosságban a 40-60 közötti válaszadók aránya a pártok támogatóinak egyharmadát teszik ki. A bizonytalanok között magas a fiatalok aránya.

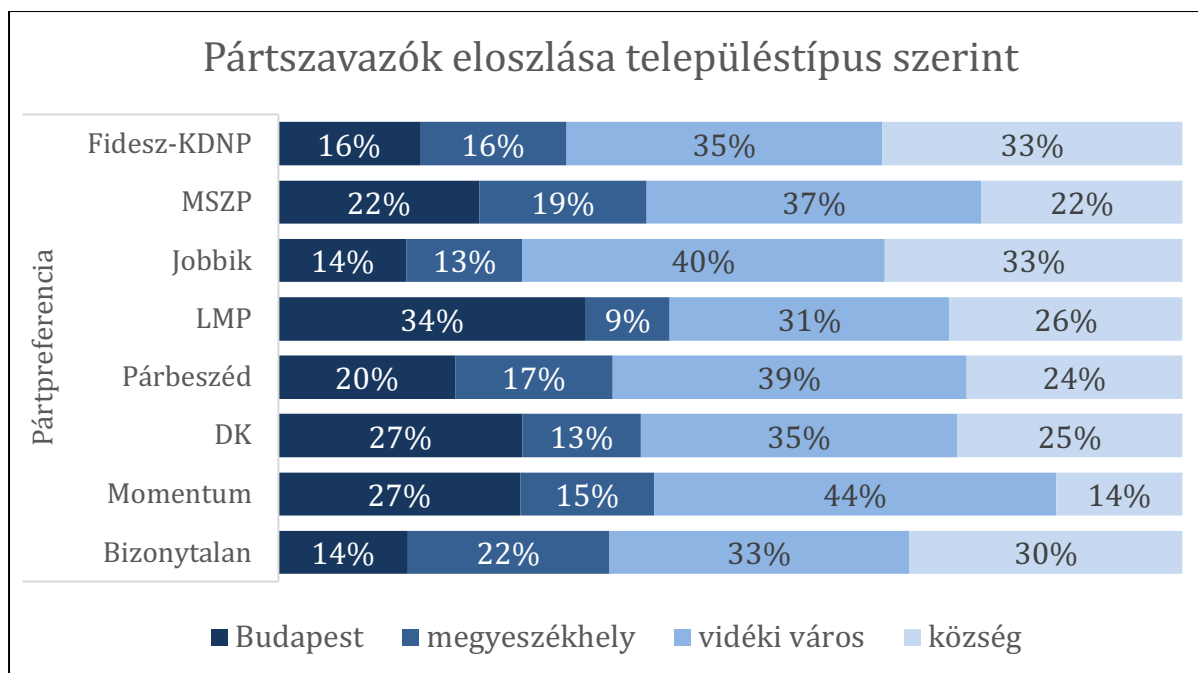

1-ábra: Pártválasztók eloszlása korcsoport szerint.

2. ábra: Pártválasztók eloszlása iskolai végzettség szerint

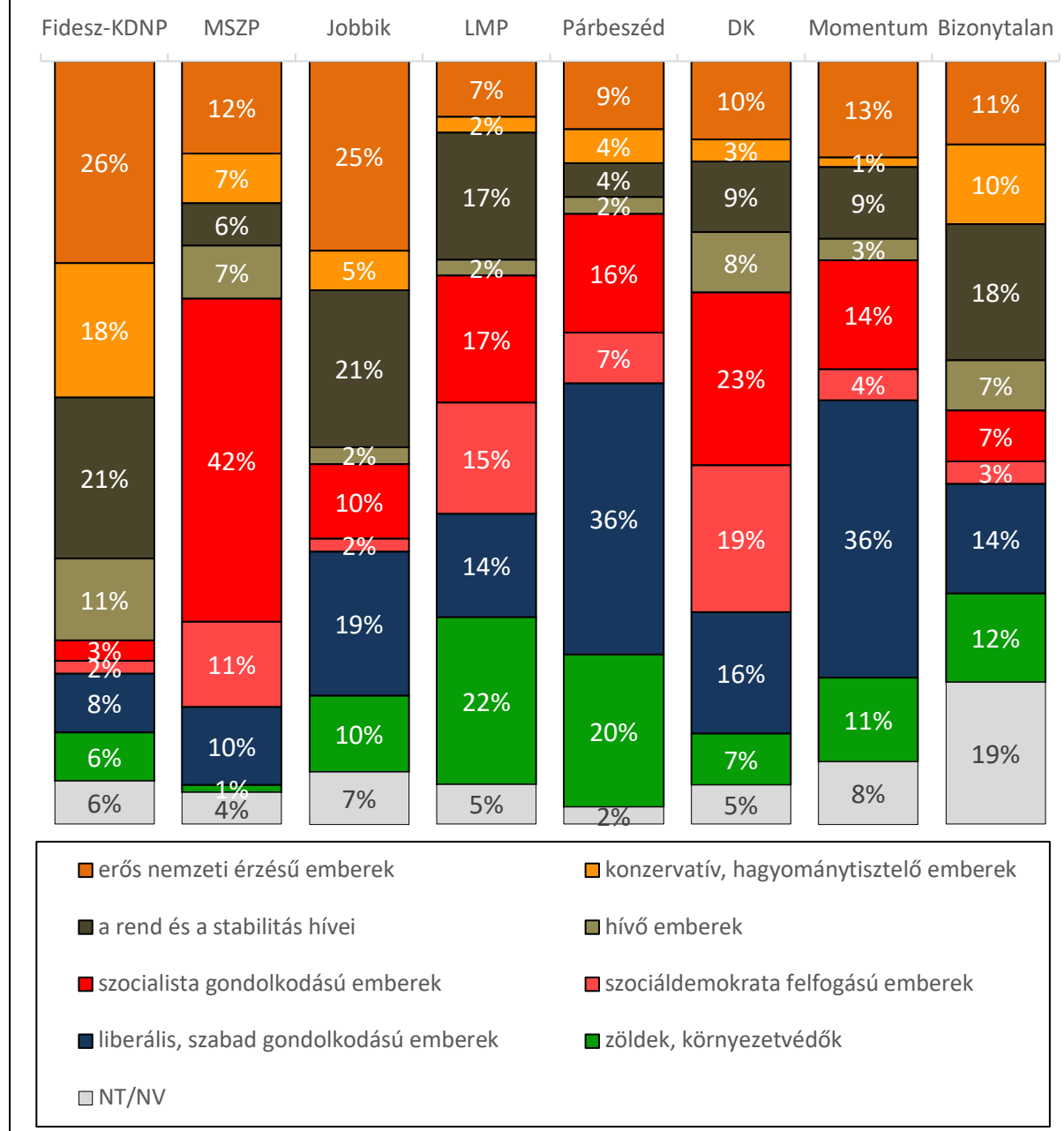
Másodikként a szavazói táborok iskolázottságát vizsgáltuk. A legfeljebb 8 általánost végzett választadók aránya az MSZP szavazóinál a legmagasabb, őket az LMP követi. A diplomával rendelkezők aránya messze a Momentum támogatóinál a legmagasabb, másfélszer annyi, mint bármely más párt esetén (28%). Az érettségivel rendelkezők aránya a Párbeszéd támogatóinál a legmagasabb (63%), őket a Momentum követi 58 százalékkal. A legkisebb arányú érettségivel rendelkező választadó az MSZP, Fidesz-KDNP és DK pártoknál található, e pártokon kívül mindenhol 50 százalék fölötti az érettségivel rendelkező választadók aránya. A bizonytalanok felének van érettségije. Minden pártnál 20 százalék körül mozog a szakmunkások aránya.

3. ábra: pártválasztók eloszlása településtípus szerint

A Jobbik és Fidesz-KDNP támaszkodnak leginkább a vidéki szavazókra, a Jobbik táborának 73 százalékát, a kormánypárt táborának 68 százalékát teszik ki a vidéki városban és községekben élők. Az LMP, DK és Momentum táborában a legnagyobb a budapestiek aránya, a Jobbik és Fidesz-KDNP szavazói között alacsony, 20 százalék alatti a budapesti szavazótábor. A Momentumnak jelenléte a legkisebb a községekben, mindössze a szavazók 14 százaléka lakik ilyen településen, ugyanakkor a Momentum szavazók majdnem fele, 44 százaléka vidéki városokban él. Természetesen vidéki városokban és községekben él a társadalom nagyrésze, így minden párt táborában nagyobb arányban vannak ezek a válaszadók, mint a nagyvárosiak. A bizonytalanokra is igaz ez, ugyanis vidéki városokban és községekben magas, Budapesten alacsony a bizonytalanok aránya. Az adatokból látható, hogy nem illeszthető rá az ellenzék-kormánypárt ellentét a főváros vs. vidék vonalra, nem igaz, hogy az ellenzéki pártok támogatóinak többsége budapesti lenne. Azt viszont fontos megjegyezni, hogy a Fidesz-KDNP 2019-ben látványosan háttal fordított Budapestnek; ez látszik a kommunikációjukban is, vagy abban, hogy fontos EVK jelöltjeiket nem indítják újra a fővárosban. Az adatokból is látszik, hogy a Fidesz-KDNP-nél az egyik legkisebb a budapesti szavazók aránya.

Pártszavazók elsődleges világnézetei

4. ábra: pártválasztók elsődleges világnézete

Az utolsó ábrán az látható, hogy milyen világnézeti csoportok teszik ki egyes pártok szavazói táborát. Az összes világnézet közül egyet kellett kiválasztania a válaszadónak, amely hozzájuk a legközelebb áll, így határozható meg az elsődleges világnézet. Első körben láthatjuk, hogy van pár népszerű, dominánsan jelen lévő világnézet, főleg a liberálisok és a rend és stabilitás hívei vannak jelen nagy arányban, ha figyelembe vesszük, hogy a pártok eltérő támogatottsága eltérő elemszámot is jelent a mintában.

A Fidesz-KDNP táborában elsősorban a jobboldali értékek dominálnak. a nemzeti érzés, a rend és stabilitás, valamint a konzervativizmus teszik ki a pártszövetség szavazóinak kétharmadát. A Jobbik szavazók ideológiai palettája valamivel színesebb, noha továbbra is a jobboldali nézetek a legelterjedtebbek a párt táborában. Az MSZP és DK szavazók magukat leginkább szocialistának és szociáldemokratának vallották. Ez a két világnézet a többi párt szavazóinak körében nem elterjedt. Ez cseppet sem meglepő, tekintve, hogy a Demokratikus Koalíció tipikus baloldali gyűjtőpárt, az MSZP pedig névben is szocialista, és kommunikációja a baloldali szavazóknak szól. A zöld világnézet a papírformának megfelelően a két zöldpárt, a Párbeszéd és az LMP szavazói között a leginkább elterjedt, és a Fidesz szavazók körében a legkevésbé hangsúlyos (6%). A Momentum szavazói táborában található a legnagyobb liberális tömb, láthatóan a Momentum az elsőszámú liberális alternatíva az ellenzékben, bár a Párbeszéd támogatói körében is jelentős a liberális válaszadók aránya.

Az egyes pártok szavazóinak világnézeti diverzitása is vizsgálható ezekből az adatokból. A Fidesz és a Párbeszéd szavazói között a legkevésbé változatos a világnézeti paletta. Mint ahogy azt korábban megállapítottuk, a nemzeti érzést, a rend és stabilitás gondolatát és a konzervatív nézeteket vallja magáénak a Fidesz-KDNP szavazóinak kétharmada. A Párbeszéd esetében pedig a liberális, zöld és szocialista nézetek jellemzik a tábor csaknem háromnegyedét. Az LMP és a Jobbik a két legváltozatosabb táborral rendelkező párt, mindkét esetben öt eltérő világnézet is eléri a 10 százalékos értéket. Látható az is, hogy azon válaszadók, akik nem neveztek meg pártot (bizonytalanok), gyakran elsődleges világnézetet sem tudtak választani, azonban a bizonytalan válaszadók körében is a világnézetek széles skálája található meg

A fentiekből kirajzolódik az egyes pártok ideológiai és demográfiai beágyazottsága, hiszen többé-kevésbé ismerjük a pártok szavazóinak világnézeti sajátosságait és társadalmi összetételét. A kormánypártok szavazói nem meglepő módon a jobboldali, konzervatív értékekkel azonosulnak, kevés változatossággal. A Jobbik szavazóinál megjelenik a liberális szemlélet, és megfigyelhető a centrista tendencia, igazolva a feltételezést, hogy a Fidesz-KDNP ma már sok tekintetben jobboldalibb párt, mint a Jobbik. Az LMP zöld centrupártként jelenik meg az adatokban, az MSZP és DK szavazók pedig láthatóan szociális, baloldali értékeket vallanak magukénak. A Momentum és Párbeszéd a két fő liberális párt, azonban különbség közöttük a Momentum nemzeti érzülete. Az LMP és Párbeszéd szavazói emellett láthatóan elkötelezettek a zöld értékek és a környezetvédelem mellett.

A pártok táborának demográfiai profilja is körvonalazódik ezekből az adatokból. A Fidesz -KDNP szavazótábora vidéki bázisú, korban és végzettségben viszonylag egységesen oszlik el. Az MSZP szavazói tábora a legidősebb az összes közül, és itt a legmagasabb a szakképzést és általános iskolát végzettek aránya. Összehasonlításban jobban támaszkodnak nagyvárosi szavazókra, bár ahogy minden pártnál, az MSZP-nél is többségben vannak a vidéki szavazók. A Jobbik szavazótábora az MSZP-vel ellentétben túlnyomóan fiatal és vidéki, kisvárosi és falusi bázisú. Az LMP átlagszavazója nagyvárosi, fiatalabb szavazó, ami igaz a Momentumra is. A Momentum szavazói körében emellett

magas az iskolai végzettség és a diplomások aránya. A DK szavazói az idősebb korcsoportba tartoznak, ezen kívül azonban arányos az iskolázottság és településtípus szerinti eloszlás. A Párbeszéd táborában legmagasabb az érettségizettek aránya, a párt leginkább a vidéki városok szavazóira és a 40-60 közötti korosztályra építhet.

A hat ellenzéki párt szavazói táborai amellet, hogy kellően lefedik a magyar társadalom demográfiai eloszlását, a világnézetek széles skálája is megtalálható szavazóik között, amit indokolhat az is, hogy ezek a pártok, és szavazóik kevésbé meghatározottak ideológiájukban, mint a Fidesz-KDNP. Az ellenzéki szavazók kevésbé érték és ideológia alapon választanak pártot, mint a kormánypártiak, hiszen bizonyos baloldali-liberális értékek több párt portfóliójában is megtalálhatók, és nagyobb szerepet kapnak döntésükben az egyéb tényezők, mint például a pártok programja vagy a jelöltek személye.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

A Republikon működését 2018-21 között az Európai Unió „Europe for Citizens” programja támogatja.